

Nr 47

Näringsutskottets betänkande i anledning av motion om kontroll i vissa hänseenden av nyetablerade företag.

Ärende

I motionen 1973:941 av herr Bergqvist m. fl. (s) hemställs

att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t begära en utredning med uppgift att föreslå åtgärder som kan ge garantier för att nyetablerade företag kan uppfylla sina åtaganden gentemot samhället och de anställda, samt

att riksdagen skall hos Kungl. Maj:t begära förslag med innebörd att länsstyrelsen eller annat samhällsorgan skall få utse minst en revisor eller granskningsman i varje företag.

Motionen

Motionärerna konstaterar att en mycket kraftig ökning av antalet nyregistrerade aktiebolag har ägt rum sedan mitten av 1960-talet. Samtidigt har också antalet företagskonkurser ökat påtagligt. Undersökningar visar, anføres det, att en allt större andel av företagskonkurserna gällt relativt nystartade små aktiebolag. Enligt motionärerna finns det företagare som mer eller mindre satt i system att suga ut företaget och sedan låta dem gå i konkurs. Detta skapar stora förluster för samhället och allvarliga problem för de anställda, framhåller de.

Samhället saknar, säger motionärerna, för närvarande effektiva medel att förebygga att företag startas utan tillräckliga ekonomiska garantier och av personer som inte känner till förhållandena inom den bransch där de etablerar sig eller i övrigt inte är lämpliga som företagsledare. Inte heller har samhället möjlighet att hålla en fortlöpande uppsikt över företagen så att man i god tid kan rätta till ansvarslösa dispositioner från mindre nogräknade företagare. Utöver redan beslutade eller planerade åtgärder erfordras enligt motionärerna särskilda insatser på två områden. För det första behövs en utredning som snabbt går igenom lagbestämmelser i syfte att det skall gå att komma till rätta med företagare som missbrukar konkurslagen och näringsfriheten. Utredningen bör också söka medverka till att det krävs tillräckliga ekonomiska garantier vid etablering av företag och att det skapas regler som innebär att yrkeskunnighet och branschkönnedom mera än nu blir avgörande för rätten att starta företag. För det andra behövs åtgärder för att utvidga företagsrevisorernas befogenheter och stärka revisorernas ställning gentemot den företagsledning som de skall kontrollera.

Det nuvarande systemet med företagsrevision fungerar enligt motionärerna på det hela taget rätt väl när det gäller att kontrollera att vissa

formella bestämmelser efterlevs. I andra avseenden bedöms det däremot ha stora brister. Det vore, menar motionärerna, mycket att vinna om man kunde vidga revisorernas uppgifter. Revisorerna borde stå helt fria i förhållande till dem som skall utsättas för kontroll. Därför borde de utses av ett annat organ än bolagsstämman, t. ex. länsstyrelserna. Vidare borde granskningen inte så starkt begränsas till de företagsekonomiska synpunkterna utan också inriktas på att tillgodose de anställda och samhällets intressen. I detta sammanhang erinras om LO:s förslag om införande av arbetstagarrevisorer. En väsentlig del av revisorernas uppgift borde vara att bevaka hur skattelagstiftningen efterlevs och rapportera detta till länsstyrelsen.

Uppgifter i anslutning till motionen

Konkurslagskommittén

Konkurslagskommittén (Ju 1971:6; ordförande: hovrättsrådet Bengt Rydin) har tillkallats för att göra en översyn av konkurslagstiftningen. Översynen skall inriktas på de frågor där det finns ett påtagligt reformbehov. I direktiven sägs att särskilt reglerna om förvaltarval bör uppmärksammas och att därvid bör övervägas om inte det allmänna bör tilläggas ett större inflytande över förvaltarvalet än för närvarande. Kommittén är oförhindrad att ta upp även andra konkursrättsliga spörsmål än de som särskilt angivits i direktiven.

Tidigare riksdagsbehandling av liknande fråga

Vid 1972 års riksdag väcktes i en motion förslag om en utredning med sikte på att utvidga revisorernas befogenheter och att stärka deras ställning gentemot den företagsledning som de skall kontrollera. Motionsförslaget hade samma innebörd som det nu föreliggande. I sitt betänkande i ämnet anförde näringsutskottet (NU 1972:63) att sedan motionen väcktes olika åtgärder vidtagits för att öka samhällets och de anställdas insyn och inflytande i företagen. Utskottet syftade på förslagen om uppgiftsskyldighet i vissa planeringsfrågor, om offentliga styrelseledamöter i förvaltningsbolag och allmännyttiga stiftelser och om styrelse-representation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar (prop. 1972:116, NU 1972:62). Utskottet konstaterade också att inom Kungl. Maj:ts kansli flera förslag om ett vidgat revisionsinflytande övervägdes, bl. a. frågorna om offentliga revisorer och löntagarrevisorer. Då riksdagen kunde förväntas få ta ställning till resultatet av dessa överväganden inom en inte alltför avlägsen framtid ansåg utskottet det inte vara påkallat att begära en sådan utredning som föreslogs i motionen. Riksdagen följde utskottets förslag och avsåg motionen.

Utskottet

I motionen diskuteras olika åtgärder för att komma till rätta med företagare som missbrukar näringsfriheten och konkurslagen. En utredning härom föreslås. Vidare föreslås att länsstyrelsen eller annat samhällsorgan skall få utse minst en revisor eller granskningsman i varje företag.

För att förebygga missförhållanden av den art som motionärerna beskriver har under senare år olika åtgärder vidtagits. Ytterligare sådana åtgärder planeras. I propositionen 1973:93 har bl. a. föreslagits att aktiekapitalets minsta belopp höjs från nuvarande 5 000 kr. till 50 000 kr. Bestämmelsen avser aktiebolag som bildas efter lagens ikraftträdande. Ett förslag med övergångsbestämmelser som innebär krav på höjning av minimigränsen för aktiekapitalet till 50 000 kr. även för äldre bolag kommer enligt uppgift i propositionen att läggas fram i höst. Om dessa förslag godkänns av riksdagen kommer sannolikt ett stort antal av de aktiebolag som under senare år tillkommit, ofta inte för att driva egentlig näringsverksamhet utan för att ge fördelar vid beskattningen, att avregistreras. Skattekontrollen och skatteindrivningen kommer härigenom att underlättas. Genom höjningen av minimikapitalet kommer också kraven på företagens ekonomiska risktagande att öka. I detta sammanhang vill utskottet dock påpeka att skillnaden i risktagande beroende på om en företagare driver sin verksamhet som aktiebolag eller som enskild firma inte torde vara så stor som motionärerna hävdar. Åtminstone hos de institutionella kreditgivarna torde det inte vara möjligt för ett mindre aktiebolag att uppta lån utan kompletterande säkerhet i form av borgen av huvudaktieägaren. Vid en konkurs förlorar företagaren därför ofta betydligt mera än sitt aktiekapital. I en del fall synes kommuner ha gjort åtaganden för företagare som tidigare missbrukat lagstiftningen. En rigorösare kontroll från kommunernas sida innan man ikläder sig förbindelser av olika slag för företagare vore enligt utskottets uppfattning en åtgärd som skulle kunna förebygga missbruk av det slag som motionärerna beskriver.

Utskottet är inte berett att tillstyrka motionärernas förslag att branschkännedom och yrkeskunnighet skall vara avgörande för rätten att etablera och driva rörelse. Inskränkningar i näringsfriheten som närmast skulle innebära en återgång till forna tiders skrävåsen kan enligt utskottets uppfattning knappast vara en ändamålsenlig metod för att komma till rätta med de missbruk av gällande lagar som en begränsad grupp företagare utövar.

Beträffande motionärernas förslag om vidgat revisorsinflytande för det offentliga vill utskottet hänvisa till sitt i december 1972 avgivna betänkande (NU 1972:63) i anledning av en motion om utvidgning av befogenheterna för revisorer i aktiebolag m. m. I betänkandet konstaterade utskottet att det inom Kungl. Maj:ts kansli övervägdes flera förslag om en utvidgning av revisorernas inflytande, bl. a. frågorna om offentliga revisorer och löntagarrevisorer. Utskottet anförde att riksdagen kunde förväntas få ta ställning till resultatet av dessa överväganden inom en inte

alltför avlägsen framtid och ansåg det därför inte vara påkallat att begära en utredning i ämnet. Utskottet kan inte finna att det sedan frågan förra gången behandlades har tillkommit något som bör föranleda ett annat ställningstagande.

Utskottet hemställer sålunda

att riksdagen avslår motionen 1973:941.

Stockholm den 3 maj 1973

På näringsutskottets vägnar .

C.G. REGNÉLL

Närvarande: herrar Regnéll (m), Börjesson i Glömminge (c), Bengtsson i Landskrona (s), Andersson i Örebro (fp), Haglund (s), Andersson i Storfors (s), Gustafsson i Byske (c), Rask (s), Wirtén (fp), Blomkvist (s), Sjönell (c), Wååg (s), Hovhammar (m), fru Hansson (s) och herr Hallgren (vpk).